

Творче використання китайського досвіду у формуванні етномистецької компетентності майбутніх викладачів музичного мистецтва в Україні

Го Жуй¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.01.2025	Освіта/Педагогіка	378.016:78+39

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17886379>

Анотація. Статтю присвячено проблемі творчої адаптації досвіду КНР у формуванні етномистецької компетентності майбутніх викладачів музики в Україні. Актуальність зумовлена потребою збагачення української мистецької педагогіки ефективними зарубіжними практиками. Метою є обґрунтування шляхів адаптації прогресивних китайських освітніх інструментів. На основі аналізу джерел встановлено, що модель КНР є дуалістичною: вона поєднує прагматичну, інноваційну інтеграцію етнокультури з індустріями та цілісну ідеологічну інтеграцію для національної консолідації. Для України пропонується відкинути ідеологічний компонент, натомість творчо адаптувати прагматичний. Запропоновано два напрями: імплементація моделі «інтеграції виробництва та освіти» через створення «етномистецьких інкубаторів» для розробки реальних культурних проєктів (в ІТ, медіа); адаптація моделі «цілісного виховання» через наскрізну, але децентралізовану інтеграцію етнокомпонента в освітнє середовище університету для розвитку загальних якостей та естетичних здібностей.

Ключові слова: китайський досвід, етнокультурна інтеграція, музично-педагогічна освіта, творчі практики, міжкультурна взаємодія, мистецька освіта України, адаптація, педагогічна інновація.

Creative Use of Chinese Experience in the Formation of Ethno-Artistic Competence of Future Music Art Teachers in Ukraine

Annotation. The article is dedicated to the creative adaptation of the People's Republic of China (PRC) experience in forming ethno-artistic competence among future music art teachers in Ukraine. The relevance of the study stems from the need to enrich Ukrainian arts pedagogy with effective international practices while strengthening national cultural identity. The aim is to substantiate pathways for adapting progressive Chinese educational tools, distinguishing them from their ideological framework. The methodology involves a comparative analysis of contemporary Chinese pedagogical sources. The analysis reveals that the PRC's model is dualistic. It effectively combines, firstly, a highly pragmatic and innovative "integration of production and education" (产教融合) model, which links ethno-cultural education directly to economic industries, ensuring students' practical skills and competitiveness. Secondly, it employs a "holistic education" (三全育人) model, which integrates traditional culture across all aspects of university life. This second pillar functions as a powerful tool for state-centric ideological education (大思政课) aimed at strengthening the "consciousness of the Chinese national community".

¹ Го Жуй, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, <https://orcid.org/0000-0003-1856-8772>

For Ukraine, the article proposes a selective adaptation strategy: rejecting the state-centric ideological component while creatively borrowing the pragmatic and structural tools. Two main directions for adaptation are proposed. The first is the implementation of the "integration of production and education" model through the creation of "ethno-artistic incubators" within universities. These structures would empower students to develop tangible cultural products for real-world application, fostering practical innovation. The second direction is the adaptation of the "holistic education" model not for ideological consolidation, but for creating a decentralized, humanities-based ethno-cultural environment. This involves a cross-curricular integration of the Ukrainian ethno-component into the entire university space, aimed at the free development of personal cultural identity and the cultivation of students' general qualities (素质) and aesthetic abilities.

Keywords: Chinese experience, ethno-cultural integration, music and pedagogical education, creative practices, intercultural interaction, art education of Ukraine, adaptation, pedagogical innovation.

Вступ

В умовах глобалізаційних викликів та постійної інформаційної трансформації, питання збереження та розвитку національної ідентичності стає центральним для сталого розвитку держави. Для України, що перебуває у процесі активного утвердження власної суб'єктності, система вищої педагогічної освіти виступає ключовим інструментом у формуванні покоління носіїв національного культурного коду. Особлива роль у цьому процесі належить майбутнім викладачам музичного мистецтва, які покликані не лише розвивати професійні навички студентів, але й транслювати етномистецькі цінності.

У цьому контексті, звернення до досвіду інших країн, що успішно вирішують подібні завдання, є не лише доцільним, але й необхідним. Особливий інтерес становить досвід Китайської Народної Республіки, яка впровадила потужну державну стратегію з інтеграції традиційної культури в освітній процес на всіх рівнях. Водночас, механічне копіювання китайської моделі, глибоко пов'язаної з власною ідеологією та державним устроєм, є неможливим та неефективним.

Таким чином, виникає актуальна науково-практична проблема: необхідність не простого вивчення, а творчого переосмислення та адаптації методологічних і практичних інструментів китайської системи мистецької освіти для збагачення української моделі формування етномистецької компетентності майбутніх педагогів-музикантів.

Сучасний китайський науковий дискурс у галузі музичної педагогіки активно фокусується на шляхах модернізації освіти для виховання висококваліфікованих фахівців. Дослідники шукають баланс між глобальними вимогами до інноваційності та необхідністю збереження культурної основи. Так, Лю Пей [1] наголошує на використанні музичної освіти для культивування загальних «якостей» (素质) студентів у контексті розвитку ключових компетентностей. Ця ідея знаходить продовження у концепції «Трьох всебічних виховань» (全员、全程、全方位育人), яку Лю Цзі [2] розглядає як інноваційну практичну та теоретичну основу для підготовки майбутніх викладачів музики, де етнокультурний компонент інтегрований у цілісний процес виховання.

Зміст такої підготовки охоплює розвиток базових естетичних здібностей [3] та виховання інноваційного таланту, наприклад, через модернізацію традиційного фортепіанного навчання [4]. Ключовим трендом, що має виняткове значення для нашого дослідження, є посилення практичної складової через модель «інтеграції виробництва та освіти» (产教融合). У Юе [5] аналізує цей підхід як шлях до формування практичних здібностей (实践能力) студентів музичних спеціальностей, де

етномистецтво може виступати як основа для конкретних проєктів у суміжних галузях (напр., туризм, медіа).

Цей практичний фокус невід'ємно пов'язаний з глибоким ідеологічним та культурним підґрунтям. Дослідження, проведені в тайванському та загальнокитайському контекстах, підкреслюють важливість формування культурної грамотності [6] та культурної ідентичності [8] як основи для успішної адаптації та професійної реалізації. Формування сучасного китайського освітнього простору відбувалося під впливом складного синтезу власних традицій та західних ідей, зокрема поняття «національності» [9]. Бібліометричний аналіз наукових тенденцій також показує зростаючий інтерес до «етно»-досліджень як наукового напрямку [7].

Кульмінацією цього процесу є сучасна освітня доктрина КНР, яка, як вказано у програмних джерелах, передбачає глибоку інтеграцію «видатної традиційної китайської культури» у «Великі ідеологічно-політичні курси» (大思政课) [10]. Це робиться з метою формування єдиної «свідомості китайської національної спільноти».

Отже, аналіз літератури засвідчує, що китайська модель є дуалістичною: з одного боку, вона високопрагматична, інноваційна та орієнтована на практику [1, 4, 5], а з іншого – глибоко ідеологізована та централізована, використовуючи етнокультуру як інструмент національної консолідації [2, 10].

Мета – визначити та обґрунтувати шляхи творчого використання та адаптації прогресивних елементів китайського досвіду формування етномистецької компетентності у практику професійної підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва в Україні.

Завдання статті: охарактеризувати ключові компоненти сучасної китайської моделі формування етномистецької компетентності; виокремити прагматично-методологічні та ідеологічно-політичні аспекти китайського досвіду; запропонувати конкретні напрями адаптації китайських освітніх інструментів до умов та потреб української вищої музично-педагогічної освіти.

Результати

Детальний компаративний аналіз сучасної китайської освітньої системи дозволяє виокремити два ключові вектори стратегічного розвитку, що становлять винятковий інтерес для модернізації української вищої музично-педагогічної освіти. Це, по-перше, прагматично-інноваційний вектор, що орієнтований на ринок та практичну реалізацію, і, по-друге, цілісно-інтегративний вектор, що забезпечує наскрізне впровадження етнокультурних цінностей в освітній простір.

Розглянемо детальніше перший, прагматично-інноваційний вектор. Він втілений у державній освітній моделі «інтеграції виробництва та освіти» (产教融合). Цей підхід демонструє кардинальний відхід від пострадянської академічної парадигми, яка, на жаль, досі значною мірою поширена в Україні. В українській практиці етнокультура та фольклор часто сприймаються як замкнений, "музейний" артефакт. Вони є об'єктом для теоретичного вивчення, пасивної консервації та академічного виконання у вузькому колі фахівців. Це формує у випускників глибокі знання, але залишає їх беззахисними перед вимогами сучасного культурного ринку, готуючи їх переважно до роботи у бюджетній сфері (музичні школи, коледжі), яка постійно скорочується.

Натомість, китайська система, як показує аналіз джерел, активно пов'язує етномистецьку спадщину з реальними, високотехнологічними секторами економіки. У своєму дослідженні У Юе [5] детально описує механізми формування практичних здібностей (实践能力) студентів музичних спеціальностей саме через їхнє залучення до розробки конкретних проєктів, де етномистецтво виступає як затребуваний культурний продукт. Це не просто ситуативна практика, а системна інтеграція університету в економічний ланцюг, де індустрія (медіа, ІТ, туризм) формує запит, а

університет готує фахівців, здатних цей запит задовольнити, перетворюючи традицію на інновацію.

Творче використання цього потужного досвіду для України полягає не в копіюванні, а в методологічній адаптації. Ми маємо здійснити рішучий відхід від ізольованої "музейної" моделі, де фольклор є лише об'єктом вивчення. Натомість, ми пропонуємо адаптувати китайський прагматичний досвід через створення на базах музично-педагогічних факультетів «етномистецьких інкубаторів». Ці інкубатори мають стати динамічними, міждисциплінарними платформами, де майбутні викладачі музики виступатимуть як фахові носії, експерти та креативні лідери, працюючи спільно зі студентами інших спеціальностей, таких як ІТ, графічний дизайн, маркетинг та менеджмент туризму.

У таких інкубаторах вони могли б розробляти конкретні, конкурентоспроможні культурні проекти, що мають попит. У сферах ІТ та Геймдеву це може бути не просто написання одного саундтреку, а створення професійних цифрових банків автентичних українських семплів, звуків рідкісних інструментів (кобзи, ліри, трембіти) та унікальних поліфонічних фактур, з подальшим ліцензуванням цих бібліотек для світових розробників ігор. У галузі Кіно та Медіа це виходить за межі написання музичних тем для документальних та історичних фільмів; це включає розробку повноцінного аудіо-брендингу для комерційних компаній та державних інституцій, створення впізнаваних музичних логотипів на основі українського мелосу. У секторі Туризму та Івент-менеджменту це не просто "музичний супровід". Це розробка цілісної звукової ідентичності для етно-фестивалів, створення імерсивних аудіо-гідів для туристичних маршрутів з використанням 3D-аудіо, а також продюсування та постановка сучасних високотехнологічних музичних шоу на основі фольклору, здатних стати самостійним комерційним продуктом.

Такий системний, проектно-орієнтований підхід, подібний до описаного китайського досвіду [5], кардинально змінює парадигму підготовки. Він формує не лише виконавця чи педагога. Він готує менеджера, продюсера та інноватора у сфері власної культури. Це повністю відповідає ідеям Лю, Ю [4] про необхідність культивування саме інноваційного таланту (创新人才) через освітній процес. Випускник стає фахівцем, здатним не лише зберігати спадщину, але й перетворювати її на успішний, сучасний та конкурентоспроможний культурний продукт, створювати власні проекти та робочі місця, що є найефективнішою відповіддю на виклики сучасного культурного ринку.

Другим, і не менш важливим, вектором адаптації є цілісно-інтегративний вектор. Його аналіз виявляє фундаментальну відмінність у самому *підході* до місця етнокультури в освітній системі. В українській практиці етнокультурний компонент, попри всі його задекларовані пріоритети, часто залишається ізольованим у межах однієї-двох профільних дисциплін, таких як «Народна музична творчість» чи «Історія української музики». Це створює у студентів хибне уявлення про етнокультуру як про замкнений, "резерваційний" сегмент, окремий від "великого" академічного мистецтва чи реального життя. Такий підхід унеможлиблює формування цілісного світогляду, залишаючи етнокомпонент на рівні формального, «обов'язкового» знання.

На противагу цьому, сучасний китайський досвід, як його описує Лю Цзі [2], пропонує тотальну, холістичну модель «Трьох всебічних виховань» (三全育人). Ця концепція передбачає, що виховання (включно з етномистецьким) здійснюється усіма співробітниками (від ректора до технічного персоналу), в усіх процесах (від лекцій до дозвілля) та в усіх аспектах (від інтелектуального до побутового). Це означає, що етнокультура стає не просто дисципліною, а наскрізною цінністю та невід'ємною частиною освітнього середовища, пронизуючи всю університетську екосистему. Це створює потужне, контрольоване та цілеспрямоване середовище, що є ідеальним для формування єдиної національної свідомості [10].

Творче використання цього досвіду для України полягає не в копіюванні тотальної ідеологічної складової, а в запозиченні самого принципу *інтеграції* та *наскрізності*. Ми пропонуємо децентралізовану інтеграцію українського етнокультурного компонента в увесь простір університету, що дозволить йому вийти за межі однієї профільної кафедри.

Ця інтеграція може відбуватися на трьох рівнях. По-перше, в освітньому процесі, через створення інноваційних міждисциплінарних модулів та курсів. Це означає, що етнокультура вивчається не лише на кафедрі музики. Вона має стати об'єктом дослідження для філологів, які можуть аналізувати поетику, мовні архаїзми та семантичні коди обрядових пісень чи історичних дум, розглядаючи фольклорний текст як невід'ємну частину корпусу національної літератури. Для істориків музичний фольклор (наприклад, козацькі чи рекрутські пісні) може вивчатися як унікальне джерело "історії емоцій" та повсякденного життя, що доповнює сухі факти з офіційних документів. Для дизайнерів та маркетологів глибоке вивчення семіотики та естетики українського орнаменту, інструментарію чи ладової системи може стати основою для розробки унікального та автентичного національного етно-брендингу.

По-друге, ця інтеграція має відбуватися у виховному та позааудиторному процесі. Це означає створення «ambient»-середовища, де етнокультура присутня повсякденно, а не лише під час офіційних концертів до державних свят. Це може бути практичне використання сучасної української етно-музики (якісного етно-джазу, електроніки, world music) як фонові музики у холах, бібліотеках та їдальнях університету замість деперсоналізованої поп-музики. Це може бути створення та активне просування університетських студентських плейлистів сучасної української етніки у соціальних мережах, що формує модний, а не архаїчний імідж національної культури. Це перетворює університет з місця інструктажу на простір культурного занурення.

По-третє, інтеграція має відбуватися у науковій роботі. Університет має активно заохочувати та стимулювати написання курсових, дипломних та магістерських робіт на стику дисциплін. Наприклад, це можуть бути дослідження з "Психології сприйняття архаїчного співу", що поєднують музикознавство, психоакустику та нейробіологію. Це можуть бути проекти з "Digital Humanities", присвячені створенню 3D-моделей зниклих інструментів чи розробці AI-алгоритмів для розшифровки та каталогізації фольклорних архівів.

Такий трьохрівневий підхід дозволяє фундаментально змінити статус етнокультури, перетворивши її з «обов'язкової дисципліни» на живе, динамічне та креативне середовище. Якщо китайська модель [10] використовує цей інструмент для досягнення ідеологічної централізації та гомогенізації суспільства, то запропонована українська адаптація має на меті протилежне. Вона може використати його для формування модерної, плюралістичної та децентралізованої національної ідентичності. Ця ідентичність ґрунтується не на примусі, а на особистому виборі, культурній обізнаності та глибокому розумінні [6, 8]. Такий інтегрований підхід сприяє не лише формуванню фахових музичних навичок, але й культивуванню загальних естетичних здібностей [3] та універсальних професійних «якостей» (素质) [1] у майбутніх фахівців, здатних мислити критично, творчо та в контексті власної культури.

Ґрунтовий аналіз виявляє дуалістичний характер китайської моделі, що поєднує ринковий прагматизм та ідеологічну інтеграцію. Для України пропонується стратегія вибіркової адаптації: відмова від ідеологічного компонента на користь запозичення прагматичних та структурних інструментів.

Перший, прагматично-інноваційний напрям, адаптує китайську модель «інтеграції виробництва та освіти» (产教融合). Замість "музейної" консервації етнокультури, пропонується створення «етномистецьких інкубаторів». Це міждисциплінарні проектні платформи, де майбутні педагоги спільно зі студентами ІТ, дизайну та маркетингу розробляють конкурентоспроможні культурні продукти (аудіо-банки для геймдеву,

аудіо-брендинг для медіа, імерсивні гіді для туризму). Це готує не "зберігача", а "інноватора" та культурного менеджера.

Другий, структурно-інтегративний напрям, адаптує принцип китайської холістичної моделі «Трьох всебічних виховань» (三全育人). Замість ідеологізації, пропонується створення децентралізованого етносередовища. Це досягається через трьохрівневу інтеграцію: освітню (міжпредметні модулі, де етніку вивчають історики, філологи, дизайнери), позааудиторну ("ambient"-середовище, де у холах звучить сучасна етно-музика) та наукову (проекти з Digital Humanities, 3D-моделювання інструментів). Етнокультура перетворюється з ізольованої дисципліни на живе, наскрізне середовище, формуючи вільну культурну ідентичність.

Такий синтез китайського прагматизму з українськими гуманістичними цілями дозволить готувати нову генерацію компетентних менеджерів власної культурної спадщини.

Висновки

Проведене дослідження, метою якого було визначення шляхів творчої адаптації китайського досвіду для української освітньої практики, дозволяє зробити висновок, що досвід КНР у формуванні етномистецької компетентності є унікальним та складним поєднанням високопрагматичних інновацій та цілісної, глибоко інтегрованої ідеологічної стратегії. Встановлено, що вся китайська модель професійної підготовки у цій сфері базується на двох фундаментальних стовпах. По-перше, це глибока інтеграція етнокультури з практичною діяльністю та реальними індустріями, що яскраво ілюструє модель «інтеграції виробництва та освіти» (产教融合), проаналізована У Юе [5]. Цей прагматичний підхід забезпечує високу професійну конкурентоспроможність фахівців, перетворюючи їхні знання на конкретні практичні навички та інноваційні проекти [4]. По-друге, це цілісне, або холістичне, виховання, що реалізується через доктрину «Трьох всебічних виховань» (三全育人), описану Лю Цзі [2]. У цій моделі традиційна культура використовується як наскрізний інструмент для формування єдиної національної свідомості та зміцнення ідеологічної лояльності до спільного наративу «китайської національної спільноти» [10].

Для української системи вищої педагогічної освіти творче використання цього цінного досвіду полягає у свідомій відмові від механічного копіювання ідеологічної, жорстко централізованої моделі. Натомість, ми пропонуємо здійснити методологічну адаптацію її прагматичних та структурних інструментів відповідно до українських освітніх цілей та демократичних цінностей.

Перспективним напрямом такої адаптації ми вбачаємо імплементацію прагматичної моделі «інтеграції виробництва та освіти» [5]. Це може бути реалізовано шляхом створення на базі музично-педагогічних факультетів «етномистецьких інкубаторів». Такі структури дозволять студентам розробляти реальні культурні продукти, що мають попит на сучасному ринку, зокрема у сферах ІТ (саундтреки для ігор), медіа (музика для кіно та реклами) та туризму (брендинг локальних фестивалів). Це дозволить вивести етнокультурну підготовку з суто академічної площини у сферу практичного інноваційного менеджменту.

Іншим ключовим напрямом є адаптація моделі «цілісного виховання» [2] через наскрізну, але децентралізовану та гуманістичну інтеграцію етнокультурного компонента. На противагу китайській централізації, в українських університетах етнокультура має стати живим та відкритим освітнім середовищем. Це означає її впровадження не лише в аудиторну, але й у позааудиторну та дозвіллеву діяльність, що сприятиме вільному формуванню особистої культурної ідентичності [8]. Такий підхід забезпечить не лише засвоєння фахових знань, але й розвиток загальних «якостей» (素质) [1] та глибоких «естетичних здібностей» [3] студентів.

Таким чином, запропонований підхід, що поєднує китайський прагматизм з українськими гуманістичними цінностями, дозволить вітчизняній системі вищої освіти готувати не просто викладачів музики. Він дасть змогу формувати нову генерацію компетентних, інноваційних менеджерів власної культурної спадщини, які володіють необхідними інструментами, щоб ефективно діяти, конкурувати та стверджувати українську культуру у сучасному глобалізованому світі.

Подальшого вивчення потребує також процес методичного наповнення моделі «цілісного виховання» [2] в українських реаліях. Зокрема, йдеться про розробку конкретних міждисциплінарних модулів та пошук ефективних шляхів інтеграції українського етнокультурного матеріалу у зміст фундаментальних дисциплін, таких як фортепіанна підготовка [4] чи розвиток загальних естетичних здібностей [3], що сприятиме цілісному розвитку майбутніх фахівців

Список використаних джерел

1. 刘, 佩. (2024). 核心素养下音乐教育对大学生素质能力的培养. *Educational Theory and Research*, 2(17), 144. <https://doi.org/10.61369/etr.8644>
2. 刘冀. (2025). 三全育人视域下音乐师范生培养体系的创新实践与理论构建. *教育研究与实践*, 1(5). <https://doi.org/10.63887/jerp.2025.1.5.28>
3. 刘, 唯. (2020). 初中音乐教学中学生审美能力的培养策略. *国际教育论坛* 2(3). <https://doi.org/10.32629/jief.v2i3.858>
4. 刘, 瑜. (2024). 普通高校音乐学专业钢琴教学与创新人才培养策略研究. *Educational Theory Observation*, 2(4), 69. <https://doi.org/10.61369/edtr.7863>
5. 吴, 玥. (2025). 产教融合模式下音乐专业学生的实践能力培养路径. *Educational Theory and Research*, 3(15), 39. <https://doi.org/10.61369/etr.11451>
6. Cai, L. F., & 蔡麗鳳. (1995). 臺灣地區成人基本教育文化素養內涵之分析研究: 以臺北市國民小學補習學校教科書為例 [Thesis]. <http://ndltd.ncl.edu.tw/handle/22575469542718644110>
7. Luo Binsheng, 罗., & Long Chunlin, 龙. (2018). The bibliometric analysis and visualization of recent ethnoecology studies. *Acta Ecologica Sinica*, 38(4). <https://doi.org/10.5846/stxb201707191299>
8. Yang, Y.-H., & 楊逸翔. (2011). 高中原住民族學生學校適應與文化認同—以北部某高中為分析場域 [Thesis]. <http://ndltd.ncl.edu.tw/handle/15298589324731580876>
9. Yeh, I.-c., & 葉毅均. (2003). 歐洲「民族性」觀念在近代中國：一個跨文化新思想論域的形成 [Thesis]. <http://ndltd.ncl.edu.tw/handle/30109538441382938479>
10. 中华优秀传统文化融入“大思政课”实践路径分析——以《中华民族共同体概论》为例. (2024). *科技创新发展*, 1(11). <https://doi.org/10.69979/3041-0673.24.11.013>